

De Heraut

voor de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Zondag 20 December 1914. N°. 1926.

„Vrede op aarde“.

[KERSTFEEST 1914.]

Eere zij God in de hoogste hemelen, en vrede op aarde, in de menschen, een welbehagen. Lucas 2: 14.

Toen in Efrata's velden de onafzienbare heerschaar van Gods engelen nederdaalde, en op hemelsche tonen, in heilige melodie, de Engelenzang werd ingezet, klom het in volzaligen rhythmus tegen elkaar in. Eerst de psalm des lofs, die uit deze aarde zich naar Gods Troon toebewoog, het: „Eere zij God in de hoogste hemelen!“ en toen vlak daarop de heilgroet die van God naar onze verloren wereld uitging, in het: „Vrede op aarde!“

„Kindeke in Bethlehem was geboren, en in dat heilig kindeke komt God Drieënnig aan deze aarde verkondigen, dat zijn toorn tegen haar terug gaat, en dat Zijn Goddelijke vrede zich, als in het Paradijs, weer naar haar toekeert. En beiden, dat: „Eere zij God!“ en het daarop volgende en zich daaraan aansluitende: „Vrede op aarde!“ smelt ineen, en vindt zijn oorsprong in der Engelen derden jubel: „In menschen een welbehagen!“ Omdat van het Paradijs af God zijn eere van den mensch had ingewacht, en om Zijns raadsdwillen Zijn toorn geen stand kon houden, heeft God zelf 't wonder in Christus gewrocht, dat zijn toorn die tegen ons uitging, in vrede zou verkeerd worden. Onze aarde kreeg in Christus haar vrede met den hemel, haar vrede met God zelf terug. Het „Vrede op aarde“ is niet een vermaan om in onze wereld alle twist te zijde te leggen, dat de Engelen uit menschenmin tot de herders van Bethlehem doen uitgaan. De engelen zijn boden Gods, die ons de goede boodschap, die ons het Evangelie, die ons de zalige tijding van zoen en heil komen brengen. De vrede Gods was er in het Paradijs geweest, onder den vloek was de Vrede van ons gegaan, en nu ligt in die kribbe van Bethlehem in de vrucht van Maria's schoot onze Heiland, die den Gods-vrede aan deze aarde komt terugbrengen. Van vrede onder de zondaren onderling, van vrede onder de volkeren, van vrede tusschen de werelddrijen is hier altoos geen sprake. Wat hier ingaat is de vervulling van de belofte: „Vrede, vrede dengenen die verre zijn en dengenen die nabij zijn, zegt de Heere, en Ik zal hen genezen.“ (Jesaja 57: 19), een profetie en belofte, die uitloopt in de bange betuiging: „Maar de goddelozen, zegt mijn God, hebben geen vrede!“ De vrede in Efrata's engelenzang ons toegevoegd, doelt op een belofte die alleen aan Gods kinderen kan vervuld worden. Van hen zal God de Heere zijn verbolgenheid terug nemen, hun zal weer de Vrede met God toevloeden, en dit eeniglijk door Immanuel.

Om den Engelen te verstaan, moet ge naar het Paradijs terug.

Twee werelden had God geschapen, een wereld der Engelen en een wereld van de kinderen der menschen, en beide roeping was, om God groot en elkander onderling gelukkig te maken.

De gemeenschap, de verborgen omgang, het zielsverkeer met God is aanveel in het Paradijs dan ook onbelemmerd. In Edens Hof wordt de voetstap van den Heilige gehoord en zijn stem beluisterd, en de mensch wisselt reine gedachten met zijn Schepper uit; van wat scheiden kon was er eerst spoor noch zweem. Telkens gaat dan ook de lof van God zelf over zijn Schepingswerk uit. Telkens aanschouwt God zijn Goddelijk werk, en Hij zag dat het goed was. Dat was zijn Vredewoord. Er was nog niets dat uit 't schepsel tegen God inging, en daarom ook niets dat van God tegen zijn creatuur in kon gaan. Als dan ook volbracht was de hemel en de aarde en al hun heil, rustte zijn Goddelijk oog op al wat Hij gemaakt had, en zie, het was zeer goed. Gods heilig oog kon er in vrede op rusten.

Maar die vrede hield geen stand. In de wereld der engelen brak de heil der toekomst beheerschende revolutie uit. Satan wilde zelf als God zijn. Dit verbrak den vrede. Nu werd het in steen van heiligen vrede de felste vijandschap. Van satan tegen God en van God tegen satan. En de vrede was weg.

Scher onmiddellijk sloeg dit toen naar onze aarde over. Naar de vrouw ging de verzoeking uit en ze bezweek, en straks berweek evenzo Adam door en met haar. Zoo ging ook van deze aarde, evenals voor een deel der Engelenwereld, de vrede Gods, en de vrede met God verloren.

Gods heilige Majesteit kon en mocht geen vrede onderhouden met een engelen-

wereld die tegen Hem opstond, en even min met een menschenwereld die satan meer dan God geloofde. Zoo was de ontzettende breuke in Gods heil geslagen. Waar vrede van Hem naar zijn Scheping was uitgegaan, heeft 't creatuur in armenmoede dien vrede die van God haar toekwam, veracht en vertreden, en het met God gewaagd op een vijandschap, die elke mogelijkheid afneemt dat God met deze onze aarde nog langere vrede hebben kon. Zoo nam God de Heere zijn vrede van deze aarde terug, en deed, in stede van zijn Vrede, nu zijn Vloek op haar rusten.

Voor Vrede de Vloek overkomt vanzelf eerst aan het afgevalen en in opstand gekomen deel der hemelsche heerschaar. Satans deel en dat van zijn trawanten is, dat ze in 't eind geworpen worden in den pool des vuurs en des sulfers, alwaar het beest is en de valsche profet, en waar allen saam zullen gepijnigd worden „dag en nacht in alle eeuwigheid“. Uit de gevallen engelenwereld had God zijn vrede van meet af weggenomen, en kon in alle eeuwigheid zijn vrede niet terugkeeren.

De Vloek, die over de muitende Engelen uitging, droop nu vanzelf ook op den gevallen mensch af. Eerst op den mensch zelf, toen het tot de vrouw gezegd werd: „Dewijl gij dit gedaan hebt, zoo zijt gij verdoemd“; en anderzijds op dit aardrijk, gelijk het aan Adam werd aangekondigd: „Dewijl gij geluisterd hebt naar de stem uwer vrouw, en van dien boom gegeten hebt, waarvan Ik u gebod: Gij zult daarvan niet eten, zoo zijt 't aardrijk verdoemd om uentwil“.

Nu kon er uit Gods Vaderhart geen zegen noch Goddelijke vrede meer naar ons geslacht noch naar onze aarde uitgaan. Er was nu breuke. Een breuke die in alles doorging, die alle creatuur aangreep, die de verwijdering tusschen God en deze aarde steeds deed toenemen. De scheur trok al verder. Niettegenstaande reeds tot de vrouw de profetie uitging van het Vrouwenzaad, dat satan eens den kop zou vermorzelen, en in weerwil van 't heilig wonder, dat er toch een Abel en Henoch naar God bleven vragen, de verwijdering tusschen God en deze aarde nam steeds toe. Almeer keerde zich 't alles hier op deze aarde tegen God, en keerde God in zijn heiligheid zich altoos van onze aarde en van ons menschelijk geslacht af. Er was vrede Gods met die engelenwereld die satan niet gevolgd was, en ook was er vrede Gods voor Abel, wiens offer God aannam, en voor Henoch dien Hij ophief naar hooger. Maar in het eigenlijke volle menschenleven op deze aarde ging de scheur en breuke al verder door. Niet alleen, dat de geestelijke gesteldheid zich niet herstelde en niet beterde, maar ze werd al erger. Het laatste schijnsel zelfs van zijn Vrede moest God tenslotte aan deze aarde onttrekken, en steeds dieper vrat de vloek in.

Zoo werd toen eindelijk de heilsche toestand van vlak voor den zondvloed geboren. Geen stip blauw blonk meer uit in het demonisch donker, dat over heel het wezen en leven dezer aarde toog. Geheel trok ten slotte de Vrede Gods zich van onze aarde terug. Zoo staat er in Gen. 6: 5: „En de Heere God zag, dat de boosheid der menschen menigvuldig was op de aarde, en al het gedichtsel der gedachten zijns harten te allen dage alleenlijk boos was“. Sterker, voltrekker, beelster kon 't niet worden uitgedrukt, dat de Vrede Gods ten eenenmale en geheel van deze aarde geweken was. Er volgt dan ook: „Toen berouwde het den Heere, dat Hij den mensch op deze aarde gemaakt had, en het smartte Hem aan zijn hart, en de Heere zeide: Ik zal den mensch dien Ik geschapen heb, verdelgen van den aardbodem, want het berouwt mij dat ik hem gemaakt heb“. Er bleef nog een vonk der genade glinsteren, maar slechts op één levende ziel. Noach vond genade in de oogen des Heeren. Hoe godzalig moet in tegenstelling met het toenmalig menschelijk geslacht die Noach dan niet geweest zijn.

Zooover was het reeds toen derhalve gekomen. De vloek was nietgeuit. Ze had doorgewerkt. Het bleef niet bij den val staan. Het kwaad verergerde van geslacht op geslacht. Het laatste spoor van Vrede met God verging geheel. Het demonisch karakter ging almeer uit de gesteldheid der gevallen engelen op de wereld der menschenkinderen over. Het waren jubeldagen in het rijk van den Overste der wereld. Het ging satan zoo naar hartewenschen. Zoo had hij 't van 't paradijs af gewild, bedoeld, beoogd. Steeds meer zag hij, hoe God verloor en hij won op deze aarde. Gods raad en plan was verijdeld; zijn toelag en bedoelen gelukte boven zijn stoutste ver-

wachting. Reeds was het alles nu zoover ten verdere voortgeschreden, dat 't hart in den mensch geheel door hem vergiftigd was. „Al 't gedichtsel zijn harten was nu reeds ten allen dage alleenlijk boos“. Van vrede Gods met onze aarde geen toon, geen klank, geen echo meer. Het was nu reeds vijandschap op leven en dood geworden. God zelf geeft reeds uiting alsof het vernietigen van zijn creatuur Hem verlichting zou geven. Noach hindert satan nog. Anders ware het op eenmaal uit geweest. Maar in Noach had de Almachtige nog een houvast. Vandaar satan's verwoede aanval op Cham om, kwam er nog iets van deze aarde terecht, in Cham dan toch den vloek te doen voortduren. En zoo kwam de zondvloed.

„Alzoo werd verdelgd al wat bestond. Alle vleesch dat zich op de aarde oorde, gaf den geest, van het gevogelte, en van het vee, en van het wild gedierde en van alle kruipend gedierde dat op de aarde kroop, en alle mensche.“

Ge ziet 't, ook de dieren komen hier telkens bij.

In het Paradijs Vrede Gods ook onder de dieren, en tusschen mensch en dier. Het groepeerde zich alles om Adam, en Adam geeft aan alles namen. Van onderlingen strijd geen sprake. Het is of de vrede Gods ook in de dierenwereld doorging. Ja, tot in de plantenwereld rustte hoogere vrede. Geen doorn was nog uitgeschoten, en geen distel bekend.

Maar nu nam God de Heere dan ook zijn Vrede van heel deze aarde terug. Zijn toorn ging tegen heel onze aarde uit. En de Zondvloed verzwoeg het al.

Doch nu zet dan ook op eenmaal het voorspel van den Engelenzang in. De wateren dalen. De bergen der bergen worden weer zichtbaar. De arke stuit ten leste op vasten rotsklip, en Noach gaat uit. Doch nu is 't, of als blijvende verrassing plotseling de vloek gebroken wordt, en een schaduw en schijnsel althans van Goddelijke vrede zich weer naar onze aarde en naar de kinderen der menschen op deze aarde toekeert.

Aan zichzelf overgelaten, was de gevallen mensche steeds sterker vergiftigd. Zoals de Pyramie ongemerkt het bloed met 't giftig insect bezwangert tot plotseling de dood intreedt, zoo ware het heel ons geslacht vergaan. Aan zichzelf overgelaten, schreed 't voort van kwaad tot erger, zond al meer in, en al dieper weg. Het werd éne algemeene verderfelijkheid, en daar bleef het niet bij, maar 't werd een zich verduvelen. Daarom was hier geen redding aan te brengen. Verdaan moest heel dit booze geslacht worden. Ter ver was de ontaarding voortgegaan om verbetering en terugkeer te kunnen inwachten. De Zondvloed komt daarom niet vreemd tusschenbeide. De Zondvloed is iets ontzettends. Het is het schriklijkste van alle jammer en ellende die ooit is voorgekomen. Banger en ontzettender was niet denkbaar, want het was een gansch algemeene vernietiging. Het was of heel de wereld in Gods onvrede verging.

Doch nu komt dan ook de keer. De wateren dalen, Noach gaat uit de arke. Een lieflijke reuk der dankzegging gaat van het altaar dat hij bouwde, voor God op, en nu is 't of in engelentoon Gods toespraak een „Vrede op aarde“ komt uitroepen. „Voortaan, zoo heet 't nu, zal Ik niet meer al 't levende slaan, gelijk Ik gedaan heb. Voortaan al de dagen der aarde zullen zaaiing en oogst, en koude en hitte, en dag en nacht niet meer ophouden“. Weer ging tot menschen en dier het: „Weest vruchtbaar en menigvuldig u, en vervult de aarde“, van het Paradijs uit, maar nu met een genadetoever en een rijke schittering die 't Paradijs na den val niet gekend had. 's Menschen verschrikking (niet zijn macht als eertijds) zou over al 't gedierde der aarde zijn. Niet alleen het groene kruid, maar ook het vleesch der dieren zou den mensch tot spijze wezen. En wat over geheel de nieuw ingaande toekomst besliste, God sloot met den gevallen mensch een Verbond.

Dit nu was de voorbode van den Engelenzang. Een verbond is vlak het tegenovergestelde van vijandschap. Verbond toch houdt van zelf de gedachte in, dat voor God en mensch beide een gemeenschappelijke vijand optreedt, en dat tegenover dezen gemeenschappelijke vijand God en mensch als bondgenooten zullen overstaan. Het is nog niet de Vrede op aarde in Efrata's velden. Het is, zoo ge wilt, heel iets anders, het groote twistgeding tusschen God en mensch blijft onaangetast. Dat zal eerst in Immanuel beaacht worden. Maar voor alle dingen moet satan machteloos gemaakt. Ook onder menschen kun-

nen twee een scherp, fel geding hebben, en dat ze toch tegenover een derden, nog ontzettender belager zich saam vereenen en eigen twist tijdelijk rusten doen. En zoo nu gaat 't ook hier. God sluit een verbond met 't gevallen geslacht der menschen, en Hij doet dat tegen satan. Dat is de barmhartigheid van de Gemeene genade of van de Gemeene gratie. De zielsverlossing toelt nog. God spreekt 't klaar uit, zie 't maar in Gen. 8: 21: „Ik zal den aardbodem niet meer vervloeken om des menschen wil, omdat het gedichtsel van 's menschen hart boos is van zijn jeugd aan“. Enkel uiting van verbolgenheid en toorn kon geen herstel en vernieuwing brengen. 't Wacht nu alles op de Bijzondere genade, op de vervulling van de belofte reeds aan Eva geschonken, op wat in Israel komen zou; maar toch is hier voorspraak van genade, is hier een stuiting van vernietigenden toorn, is hier een algehele verandering van wederzijdsche positie. Zie 't maar, diezelfde God, die gezegd had, geheel ons geslacht te zullen verdelgen, en het te berouwen dat Hij ons menschen gemaakt had, sluit nu met diezelfde menscheid een Verbond en plaatst als teeken van dat Verbond zijn regenboog in de wolken. Dat Verbond bindt den mensch aan doodstraf. „Wie des menschen bloed vergiet, zijn bloed zal door de menschen vergoten worden, want God heeft den mensch naar zijn beeld gemaakt“. Het is nog het Kindeke van Bethlehem niet, maar het is dan toch de Kribbe, die Immanuel dragen zal. In een verandering als vóór den Zondvloed heerschte had de Christus niet kunnen ingaan. Daarom gaat er een periode vooraf, die de plek bereidt waar eens 't heilig Kindeke op zal zijn neer te leggen. In twee instanties verwezenlijkt de Heere dat plan. Eerst door de algemeene genade, door de Gemeene gratie die 't menschelijke in den mensch tegenover het demonische en duivelsche door allerlei krachtontplooiing en genade handhaaft, en dan ten tweede door de schepping van Israel en in dat patriarchale volk van 't Davidisch geslacht en van den eeredienst der symbolen. Zoo kon er, tot Christus verscheen, wel niet een heilige stede hem inwachten, want ook in Davids stad en in 't symbool van Salomo's tempel sloop verachtering en ontaarding in, maar al wachte hem dan ook geen praalbed, de Kribbe was er dan toch om in te rusten. En zoo is in reddende genade onze Gods te midden van ons ontaard menschelijk leven geopenbaard.

Voor het Verbond met Noach is alzo het Verbond der geestelijke samenwerking tegen satan in de plaats getreden. Bij het Verbond na den zondvloed ontstond een bondgenootschap van God en mensch tegen het dierlijke en demonische in hun uitwendige levensverschijning, zonder innerlijke bekeering en wedergeboorte. Doch nu in het geestelijk Verbond met Israel, straks ontplooid in de realiteit van het Nieuwe Testament, komt dit geheel andere, dit geestelijke bondgenootschap op, dat alleen zaligen kan. De mensch wordt nu geestelijk omgezet. Satan wordt uit het hart weg gebroken, en Gods bondgenooten onder menschen zijn nu zijn kinderen geworden. Reddende liefde dompelt de oude vijandschap in het bloed van het Godslam onder. En nu is er geen vijandschap tegen God in zijn wedergeboorten meer. Ze kan er niet meer in zijn. De Vrede Gods is terug gekerd. God gunt, God geeft ons nu weder den vredeklus, die in het Paradijs te niet ging. Dit zien, dit merken de Engelen. En nu beiden en wachten ze, tot de ordinantie Gods tot hen uitgaat, dat ze bij Efrata's velden zullen neerdalen, neerdalen vlak bij de Kribbe van Bethlehem, en dat ze 't daar zullen uitroepen, dat de toorn Gods gedempt, dat zijn verbolgenheid gestild, dat zijn vijandschap vernietigd staat te worden, en dat 't daarom nu van Godswege tot onze wereld de boodschap wordt: „Vrede op aarde en in de menschen Gods welbehagen!“

Zoo was drieërlei praedilium of voorspel aan den Engelenzang voorafgegaan. Eerst in de profetie van het Vrouwenzaad, dat satan den kop zou vermorzelen. Toen in het verbond na den Zondvloed met Noach gesloten. En ten derden male in de roeping van den eersten patriarch, toen het Woord uitging: In U zullen alle geslachten des aardrijks gezegend worden. Reeds dat drie-voudig praedilium was Goddelijk verrassend en heeft de verkorenen op Bethlehem voorbereid. Maar toch, de volle realiteit bleef nog steeds uit. Davids geslacht was ontzet, de Stammen uit den derden Patriarch geboren, waren in Babylon in ver-warring geraakt, de profetie van het Vrouwenzaad was onder een verstijfd en formeel ontaard Jodendom niet vergeeten, maar ont-zield. En nu, toen niemand het verwachtte,

komt 't onverhoeds en ongedacht. Het komt, als Gabriël het in Nazareth aan Maria aankondigt. Het komt als Elisabeth's kindeke in haar buik Maria begroet. Het komt als keizer Augustus het geslacht van David naar Bethlehem oproept. Het komt als Maria moeder wordt van het heilig Kindeke, en als in windselen en in doeken gewonden, straks het Kindeke der nooit uitgeputte onbegrijpelijkheid in de Kribbe door de herders en door de Wijzen uit het Oosten wordt begroet. Maar daartusschen in ligt nu het neerstrijken van de Engelen in Efrata's velden, en hun jubelen van het: „Eere zij God en 't Vrede op aarde, en Gods welbehagen in menschen“. Dit lied is de proclamatie van wat Gods genade gewrocht heeft. De wereld gist er niets van, de mannen van Israel verstaan er niets van, in den priesterlijken kring hoopte men er op, en verwachtte het, maar zoo heel anders dan God het gewrocht heeft. En nu dalen deze boden Gods op onze aarde neder, en niet in 's Konings paleis noch in de gewijde zaal van de Priesterschaar, maar in 't open veld aan de herders van de kudde laat God zelf nu aankondigen, wat wonder er geschied is, en zoo kwam de volzalige boodschap van het Vrede op aarde ons toe. Hij zelf, wiens toorn door 's menschen zonde ontstoken was, zendt ons nu de boden van zijn Heiligen Vrede, en zegt 't ons aan, dat op een ieder die dat Kindeken van Bethlehem in stil geloof als zijn Koning en Heere aanbidt, zijn Goddelijke vrede uit den Hoogen nederdaalt.

Denk dit nu in, en luister dan nogmaals naar dit lied van het Engelenkoor uit Efrata's velden, en ge voelt immers, dat dit met vrede onder de volken niets uitstaande heeft. Eer omgekeerd, dat ook door 't Kindeken van Bethlehem een worsteling tegen de wereld en wat die wereld groot maakt, moet worden ondernomen, die de bitterheid tot tusschen man en vrouw, tusschen ouders en kinderen in hetzelfde gezin kan doen uitbreken. Immanuel gaat nu tegen de waanwijsheid der wereld in, wijl ze eerst als de banden van haar verdwazing los zijn gerefald, voor wezenlijke redding vatbaar is. Die van zelfverdwazing overvolle wereld knielt niet voor Jezus, maar vervalscht zijn beeld, en maakt er een van haar eigen wijzen van. Dat moest, dat kon niet anders. Vandaar 't bange woord van Jezus, dat wie vader of moeder liefheeft boven hem, zijns niet waardig is; zelfs nog verscherpt in 't straffe zeggen, dat wie zijn eigen kind niet haat, zoo 't tegen Jezus ingaat, derft 't heil dat hem uit Jezus kan toekomen. En voorts over heel onze aarde, niet een vrede der geesten, alsof Jezus gekomen ware om onder de kinderen der menschen en onder de volken vrede te brengen, maar veel eer omgekeerd, alsof 't voor of tegen Hem eerst recht scherp de verbittering, tot zelfs een verbittering die naar het zwaard grijpt, zou doen uitkomen.

Zeker, het „Vrede op aarde“, dat nu niet anders kan betekenen, dan dat God zich om Christus wil weer in vrede naar onze aarde toekeert, zal eens ook voor wat op deze aarde leeft, waarheid worden. Doch hiertoe kan en zal 't niet komen, dan na den jongsten dag, als Christus alle zijne vijanden, die immers vijanden van God zijn, aan zijn voeten zal onderworpen hebben. De Vrede op aarde onder de kinderen der menschen zal niet komen, doordat ze bondgenooten in steen van vijanden worden, en geen andere onderlinge bezitting dan die der liefde zelve kennen, maar omdat Christus tot onze aarde zal wederkeeren, geheel deze aarde zal vernieuwen, en ze onder een nieuwen hemel verheerlijken zal, zodat al wie tegen hem koos hier zal verdwijnen en terugzinken in 't weenen en knersen der tanden.

Nu nog is 's menschen hart, buiten Christus, boos van zijner jeugd af aan. Nu nog wordt de bittere strijd tusschen hetgeen uit Bethlehem de wereld inging en hetgeen uit de wereld zelve opkwam, rusteloos voortgezet. En zoolang dit voortduurt, kan er geen vrede op aarde zijn. Maar eens komt 't, als Christus zelf aan dien strijd een einde zal maken, en er op de verheerlijkte aarde onder een gezaligen hemel niet anders meer wezen zal, dan een heerschaar van verlorne kinderen Gods, die geen hoogere vreugd zullen kennen, dan zichzelf in hun Heiland te verliezen.

Dat nu velen onder de Pacificisten, die Jezus slechts bij name kennen, dit niet verstaan en daarom het „Vrede op aarde“ op de oorlogen onder de volken toepassen, is wel droef, maar toch begrijpelijk. Wat alleen erger dan droef, wat heiligschennend moet heeten, is, dat er zelfs onder de Christen-gevoeligen soms mannen optraden, die aan deze vervalsching van den Engelenzang zich mede schuldig maakten.